

OOIEVAAR

NEDERLANDSE NAAM

Ooievaar

FRANSE NAAM

Cigogne blanche

ENGELSE NAAM

White stork

WETENSCHAPPELIJKE NAAM

Ciconia ciconia

OOIEVAARS ...

- worden in Europa van oudsher gezien als lentebode. Een nest op het dak zou geluk brengen. De ooievaar blijft ook een geboortesymbool.
- klepperen. Dat geluid maken ze door de 2 snavelhalften heel snel tegen mekaar te slaan. Het kan een begroetings signaal zijn, maar ook een teken van agressie als ze bijvoorbeeld hun nest moeten verdedigen. Wanneer twee ooievaars elkaar begroeten, doen ze dat ook klepperend. Eerst bewegen ze de kop naar voor, dan recht naar omhoog, om hem dan achter op de rug te gooien. Op het einde buigen ze de kop weer naar voor.

KENMERKEN

- Klasse: vogels
- Orde: ooievaarachtigen
- Familie: ooievaars
- grootte: 95 - 110 cm
(♂ ietsje groter dan ♀)
- Gewicht: 2 - 4 kg
- Spanwijdte: 195 - 215 cm
- Verenkleding: ♂ en ♀ gelijk

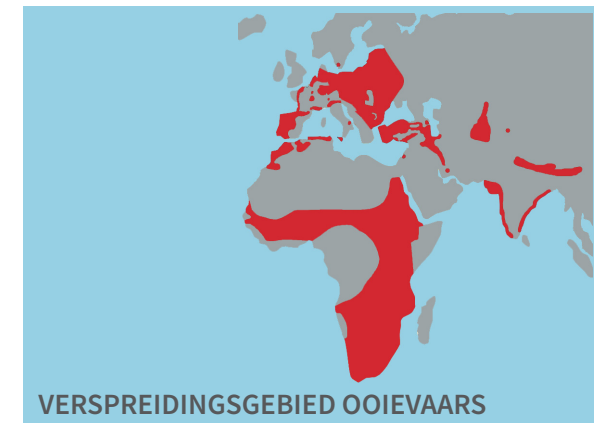
VERSPREIDINGSGEBIED

Ooievaars komen voor in Europa, Afrika en Azië. Het zijn trekvogels. Ze brengen de winter door in het zuiden van Europa en in Afrika. De trekroutes verlopen zoveel mogelijk over land; de Middellandse Zee wordt overgestoken op de plaatsen waar die het smalst is.

BIOTOOP

Ooievaars komen vooral voor in open terreinen met hooguit enkele verspreide bomengroepen. Grasland, savannes, steppen, moerassen, drassige weiden en akkers vormen hun favoriete terrein.

Ze mijden streken met hevige, langdurige koude en vochtig weer en gebieden met een dichte begroeiing, bijvoorbeeld bossen en rietvelden.

VOEDING

Ooievaars hebben een uitgebreid en **gevarieerd menu**. Ze jagen behoedzaam op slakken, regenwormen, grote insecten (zoals sprinkhanen en kevers) hagedissen, slangen, kikkers, padden en muizen. Vis eten ze eerder uitzonderlijk.

VOORTPLANTING

Ooievaars zijn pas op hun **derde levensjaar geslachtsrijp**.

Ze bouwen hun nest op een dakrand, een schoorsteen, in een boomtop en soms zelfs op een elektriciteitspaal. Het nest bevindt zich altijd op een plek die makkelijk bereikbaar is en van waaruit de vogels een wijds uitzicht hebben.

Het nest wordt opgebouwd uit grote takken en twijgen, aan de binnenkant bekleed met graszoden en ander zacht plantmateriaal. Een nest heeft een gemiddelde diameter van 1,5 meter en het wordt elk jaar verstevigd en vergroot.

Lang werd gedacht dat ooievaars trouw zijn aan hun partner maar uit onderzoek blijkt dat ze altijd naar **hetzelfde nest** terugkeren (nesttrouw). Gewoonlijk arriveert het mannetje vroeger in het broedgebied dan het vrouwtje. Wanneer het vrouwtje te lang op zich laat wachten, gebeurt het dat hij een ander vrouwtje aanvaardt. Indien het eerste vrouwtje toch nog opdaagt, eist ze meestal na veel geruzie haar partner en haar nest gewoon weer op.

Wanneer het nest en de partner vastliggen, wordt er gebroed. Er worden **3 tot 5 eieren gelegd**, die op zo'n **33 dagen** worden **uitgebroed**. Vaak komen de eieren, met tussenpozen van 1 tot 2 dagen uit. Dit leidt tot een aanzienlijk **grootteverschil** tussen het oudste en het jongste kuiken. Bij voedselschaarste zal enkel het grootste en sterkste kuiken overleven. Na 2 maanden vliegen de jongen uit, de ouders zullen dan nog 2 weken voor hen zorgen.

BEDREIGD

Lange tijd is de populatie in het westen van Europa en in Vlaanderen achteruit gegaan. Deze achteruitgang in Vlaanderen was vooral te wijten aan het verlies van leef- en broedgebied.

- De ooievaar verzamelt het meeste voedsel (slakken, regenwormen, sprinkhanen, kevers, hagedissen, kikkers, padden, muizen ...) in vochtige hooilanden. Dit is een type leefgebied dat economisch niet het meest interessant is. Het pompen van grondwater en het droogleggen van gebieden voor wegen- en woningbouw heeft de algemene **grondwaterstand sterk doen dalen**. Daardoor zijn de vochtige graslanden, favoriet terrein voor ooievaars, fel in oppervlakte verminderd.
- Een grote variatie aan plantensoorten in de graslanden betekent ook een grote variatie aan insecten en andere dieren. Om zo rendabel mogelijk te zijn, gebruikt de landbouw een beperkt aantal snel groeiende grassen waarin slechts een **beperkte hoeveelheid prooidieren** kunnen handhaven.

- ‘Pestsoorten’ die soms een ware plaag kunnen vormen, zoals bepaalde insecten en muizen, zijn een geliefde prooi voor de ooievaar. Deze soorten worden echter massaal bestreden met **pesticiden**, waardoor insecten en muizenplagen in onze landbouwgebieden haast niet meer voorkomen.
- **Open ruimte** is door de hoge bevolkingsdichtheid in Vlaanderen een zeldzaamheid en **elektriciteitsleidingen** vormen een groot gevaar voor onervaren jonge vogels.

In 1985-1986 is er een **herintroductieproject** voor de ooievaar gestart in ZOO Planckendael en dat heeft de voorbije jaren veel aandacht gekregen. Voor het project werden vogels uit Frankrijk, Hongarije en Polen bijeengebracht in ZOO Planckendael. De ooievaars werden toen in vliegkooien gezet. Vier jaar later werden de eerste vogels vrijgelaten. De vogels die al langere tijd in de kooien zaten, waren hun trekdrang kwijt maar de jongere vogels vertrokken wel naar het zuiden. Enkele ooievaars die vanuit Vlaanderen vertrokken rich-

ting zuiden werden **uitgerust met een zender**. De speciaal ontwikkelde ultralichte maar duurzame zendertjes kunnen perfect gedragen worden door een ooievaar. Met behulp van de satellietzenders konden de wetenschappers van de KMDA de verplaatsingen van Vlaamse ooievaars volgen. Dat waren er in de voorbije jaren 25. Door onze en andere ooievaars te volgen tijdens hun trek, hebben we veel informatie kunnen verzamelen.

Er komt nu elk voorjaar een grote groep ooievaars vanuit Noord-Afrika of Zuid-Europa naar ZOO Planckendael om te kweken.

De jonge ooievaars worden door de verzorgers geringd met een gekleurde ring van ZOO Planckendael en een metalen ring van het KBIN. Voordeel hiervan is dat we de vogels kunnen blijven volgen, ook zonder zender.

Tijdens de trek blijven elektriciteitsleidingen nog wel een erg groot probleem.

Droogteperiodes in de overwinteringsgebieden van de Sahara hadden tot gevolg dat er slechts weinig groen was en dus ook weinig sprinkhanen en muizen te vinden waren.

IUCN-status
**NIET
BEDREIGD**

OOIEVAARS ...

- vermijden tijdens de trek grote wateroppervlakten. Dit doen ze omdat er overdag geen thermiek boven het water is. Daar maken ze tijdens hun lange tocht gebruik van om zoveel mogelijk te zweven. Zo besparen ze energie. Ze wachten meestal tot de grond voldoende is opgewarmd en er **thermiekbellen** ontstaan, vooraleer ze opstijgen.
- zijn **evenwichtskunstenars**. Ze staan dikwijls op één poot. Dit doen ze om de temperatuur te regelen. Dit is zeker het geval tijdens de winter want dan maken ze veel kans om via hun dunne rode poten te veel warmte te verliezen. Daarom steken ze één poot in hun veren weg.
- **bouwen elk jaar verder** aan hun nest. Na jaren kan een nest meer dan 1 meter hoog worden en zelfs meer dan 1 ton wegen.